

مقایسه نیاز اطلاعاتی اعضای هیأت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه با مجموعه سازی نشریات کتابخانه مرکزی این دانشگاه بر اساس تحلیل استنادی انتشارات آنها در ISI و SCOPUS

دکتر محمد رضا قانع^۱

ایران عابدی^۲

دکتر شکوه تفرشی^۳

چکیده

پژوهش حاضر در نظر دارد مجموعه سازی نشریات کتابخانه مرکزی دانشگاه رازی کرمانشاه را با میزان استفاده اعضای هیأت علمی این دانشگاه از نشریات موجود در کتابخانه مرکزی دانشگاه با توجه به چاپ مقالات آنان در مجلات نمایه شده در مؤسسه اطلاعات علمی و اسکوپوس بررسی نماید. برای این منظور از تحلیل استنادی مآخذ مقالات استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش ۱۷۲۸ مقاله با ۴۶۴۴۸۸ مآخذ مربوط به انتشارات اعضای هیأت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه طی سالهای ۱۹۹۰ - ۲۰۰۷ میلادی در مجلات نمایه شده در دو پایگاه استنادی مؤسسه اطلاعات علمی و اسکوپوس، و همچنین مجموعه مجله های گردآوری شده در کتابخانه مرکزی دانشگاه می باشد. روش پژوهش کتابسنجی از نوع تحلیل استنادی عمودی است و ابزار گردآوری اطلاعات آن پایگاههای اطلاعاتی ISI, Scopus است. آزمون ناپارامتریک دو جمله ای حاکی از آن است که اعضای هیأت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه ۴۳ درصد از نیازهای اطلاعاتی خود را با استفاده از نشریات موجود در مجموعه کتابخانه مرکزی این دانشگاه تأمین نموده اند. در نتیجه کمتر از ۵۰ درصد از مجموعه سازی مجلات در کتابخانه مرکزی دانشگاه رازی در زمان بررسی همسو با نیازهای اطلاعاتی اعضای هیأت علمی است.

کلید واژه ها: نیاز اطلاعاتی، دانشگاه رازی کرمانشاه، مجموعه سازی مجله، اعضای هیأت علمی، کتابخانه مرکزی، تحلیل استنادی، ISI, Scopus.

مقدمه

به موازات گسترش روزافزون تعداد نشریه های علمی، استقبال و استفاده جامعه از این نشریه ها نیز گسترش یافته است. اکنون نشریه های ادواری از مهمترین ابزارهای اطلاع رسانی در رشد علم و دانش در جهان محسوب

می گردد، و این مهم ناشی از ویژگی های خاصی از قبیل: تازگی مطالب، سرعت نشر و کثرت اطلاعات علمی است (فتاحی، ۱۳۸۱). تحقیقات نشان داده که از دهه ۱۹۵۰ مجله مهم ترین محمل انتقال اطلاعات محققان است (قانع، ۱۳۸۶). بنابراین کتابخانه ها بویژه کتابخانه های دانشگاهی و تحقیقاتی توسعه مجموعه خود را بیشتر معطوف به مجلات علمی (چاپی و الکترونیکی) می کنند. از آنجا که هدف غایی کتابخانه ها برآوردن نیازهای اطلاعاتی استفاده کنندگان است، به همین دلیل توجه به

۱. استادیار مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری
ghane@srlst.com
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه
آزاداسلامی واحد همدان
Iran abedi@yahoo.com
۳. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال
shokouht@yahoo.com

نیازهای واقعی جامعه استفاده کننده رکن مهم هر نظام اطلاع رسانی موفق است (بابائی، ۱۳۸۲).

کتابخانه ها همراه با ارزشیابی نیازهای کاربران، وظیفه ایجاد ارتباط بین مجموعه کتابخانه و جامعه استفاده کننده خود دارند. در طی سالهای اخیر تمایل به سنجش عملکرد مجموعه کتابخانه ها افزایش یافته است و روش ها و معیارهایی نیز برای ارزیابی عملکرد مجموعه کتابخانه تدوین شده است (صمیعی، ۱۳۸۳). مجموعه هر کتابخانه برای پاسخگویی به نیازهای مشخصی از قبیل اطلاعاتی، مطالعاتی، تحقیقاتی، آموزشی و یا حمایت از فعالیتهای یک یا چند شرکت خصوصی و یا سازمان دولتی و غیره به وجود آمده است. صرف نظر از اینکه کدام یک از نیازهای مذکور عامل موثر در تشکیل کتابخانه بوده اند لازم است تا تعیین شود (۱) آیا مجموعه کتابخانه قادر به تامین اهداف مدون خود می باشد؟ (۲) توانایی مجموعه در رفع نیازهای مراجعان تا چه حد است؟ (۳) ناتوانیها و محدودیتهای مجموعه چیست؟ (دیانی، ۱۳۸۷). با به کارگیری روشهای آماری و ریاضی در تحقیقات علمی، حوزه کتابداری و اطلاع رسانی نیز روشی های کمی را از اواخر دهه ۱۹۶۰ برای تحقیقات خود بویژه حوزه علم سنجی و ارزشیابی عملکرد کتابخانه ها به کار برد به گونه ای که از اواخر دهه ۱۹۸۰ این روش ارزیابی به شکل وسیع مورد استفاده قرار گرفته است (عصاره، ۱۳۶۵).

اکثر استفاده کنندگان مجله های لاتین کتابخانه های دانشگاهی، اعضای هیات علمی و بعضا دانشجویان تحصیلات تکمیلی می باشند و از طرفی مجلات علمی در پیشرفت آموزش و پژوهش تاثیر گذارند و با توجه به افزایش تعداد مجله ها در حوزه های مختلف آموزشی و کمبود بودجه و فضا در کتابخانه های دانشگاهی، باید انتخاب و گزینش مواد کتابخانه ای براساس تامین نیازهای آموزشی و پژوهشی جامعه استفاده کننده صورت پذیرد. از این رو یکی از راه حل هایی که می تواند زمینه ساز غنا بخشیدن به آموزش و پژوهش باشد، بهره گیری مناسب از منابع کتابخانه ای و آگاهی از وضع موجود کتابخانه ها و نیازهای اطلاعاتی جامعه استفاده کننده است. منابع اطلاعاتی یک کتابخانه باید با نیازهای اطلاعاتی جامعه استفاده کننده تناسب داشته باشد و چون هدف مجموعه سازی پاسخ گویی به نیازهای اطلاعاتی جامعه کتابخانه

است. با بررسی های دقیق کمی و کیفی منابع اطلاعاتی در موضوع های مختلف و بررسی میزان بودجه مصرف شده و استفاده به عمل آمده در یک موضوع و روش های دیگر می توان به نقاط قوت و ضعف مجموعه سازی کتابخانه ها پی برد و برای رفع مشکلات برنامه ریزی لازم را انجام داد (محسنی، ۱۳۸۵).

هدف کلی

هدف این پژوهش بررسی رابطه نیاز اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه رازی کرمانشاه با توجه به انتشار مقالات آنان در پایگاههای استنادی ISI, scopus با مجموعه سازی نشریات لاتین در کتابخانه مرکزی این دانشگاه است. در پایان با شناسایی نقاط قوت و ضعف های موجود، راهکارهایی برای رسیدن به سطح مطلوب ارائه گردد. از طرفی این بررسی در نظر دارد میزان استناد به مجله های موجود در کتابخانه مرکزی دانشگاه مورد نظر و همچنین پر استناد ترین مجله ها را در حوزه های موضوعی مختلف تعیین نماید.

پیشینه پژوهش

حقیقی (۱۳۵۶) در پژوهش خویش عوامل مختلفی را که انتخاب و تهیه منابع کتابخانه ها را دچار اختلال و اشکال نموده است را بیان می دارد. از جمله این عوامل می توان به بی توجهی و ناآشنایی مقامات مسئول دانشگاه با وظایف و هدف های کتابخانه، عدم تهیه و اجرای اصول بنیادی و برنامه ریزی صحیح در امر انتخاب و تهیه مواد، عدم وجود کمیته های انتخاب فعال، عدم وجود خط مشی انتخاب و تهیه مواد، عدم توجه به روزآمد بودن منابع، عدم وجود برنامه صحیح برای ارزشیابی مداوم مواد، عدم تخصیص بودجه کافی، کمبود نیروی انسانی متخصص، عدم روابط صمیمانه میان کارکنان کتابخانه و مقامات اداری و مالی و بالعکس در جهت سرعت بخشیدن به امور کتابخانه اشاره نمود. تحقیقات زیادی از رویکردهای مختلف به مجموعه کتابخانه ها و سیاست مجموعه سازی انجام گرفته است.

مهراد (۱۳۶۴) با توجه به این واقعیت که مدیران کتابخانه بیشترین درصد مشارکت در انتخاب مواد را داشته و کادر آموزشی، دانشجویان در رده های آخر انتخاب

علاوه بر عوامل مورد اشاره بررسی های دیگر (کبیر^۲، ۱۹۹۱) مراجعان به کتابخانه با انگیزه رفع نیازهای اطلاعاتی و درنهایت خدمات موثر از طریق اجرای برنامه موثر و کارا و کاملا مناسب با نیازهای مراجعه کنندگان را مورد توجه دارند. رضایت بخش بودن مجموعه مجلات و میزان استفاده از آنها برای مدیران کتابخانه ها حائز اهمیت است.

راندال^۳ و همکاران (۲۰۰۶)، در پژوهشی تحت عنوان "روش سیستماتیک برای ارزیابی و رتبه بندی مجموعه های مجله های علمی، پروژه ای را جهت ارائه و به روز نمودن مجموعه مجله های الکترونیکی کتابخانه هاوارد مورد بررسی قرار دادند. در این روش، مجموعه ای از مجله هایی که از سال ۲۰۰۳-۲۰۰۵ شامل موضوعات مختلف از جمله فیزیک، شیمی، ریاضیات و فیزیولوژی و... مورد استفاده قرار گرفته بودند را در جدولهایی که براساس رده، درجه موجود در ISI و تعداد استفاده کننده، درج نمودند. این جدولها تصویری در ارتباط با مجله هایی که کمتر مورد استفاده قرار گرفته اند را نشان می داد ترتیب چنین طرحی را جهت فسخ و یا اشتراک جدید عنوان مجله های کتابخانه ها اعلام نمودند.

با توجه به پژوهش هایی که از قبل در ایران و خارج از ایران در خصوص مجموعه سازی مجلات انجام گرفته است، این امر نشان می دهد که مجموعه سازی مجلات از اهمیت ویژه ای برای مدیران کتابخانه ها و استفاده کنندگان برخوردار است. بنابراین توجه به این مهم از تصمیمات جدی مدیریتی است. به همین منظور تحقیق حاضر که در نوع خود اولین تحقیق در ایران است، سعی به بررسی مجموعه مجلات کتابخانه مرکزی دانشگاه رازی کرمانشاه در جهت اتخاذ سیاستگذاری منطقی در توسعه مجموعه مجلات این کتابخانه با توجه به افزایش قیمت مجلات و بودجه اندک کتابخانه ها دارد.

فرضیه پژوهش

بین مجموعه سازی مجله های کتابخانه مرکزی دانشگاه رازی کرمانشاه با نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی این دانشگاه ارتباط معنا داری وجود دارد.

کنندگان قراردارند. آشنا نمودن مدیران با استانداردهای حوزه کتابداری و اطلاع رسانی را مسئله مورد توجه محققان بیان داشته است. ارجمند (۱۳۸۳) نشریات ادواری را به عنوان یکی از بخش های حیاتی کتابخانه های مرکزی دانشگاه ها می داند و در بررسی خود به مقایسه یافته ها با استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی به منظور پی بردن به نواقص کارایی این بخش از کتابخانه های دانشگاهی پرداخته است. پس از مقایسه یافته ها با استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی به این نتیجه می رسد که میزان رعایت استانداردها در کلیه زمینه های مدیریتی نشریه های ادواری (سازماندهی، حفاظت و نگهداری، ارائه خدمات، آموزش، استفاده از فناوری های نوین و بودجه) به استثنای رعایت فضا، پایین تر از حد استاندارد است.

میزان استفاده از نشریات یکی از روش های ارزیابی مجموعه کتابخانه است که از طریق تحلیل استنادی صورت می گیرد. روش هایی را که غالبا برای انتخاب نشریات ادواری بکار برده می شوند به سه دسته کلی تقسیم می نمایند، که عبارتند از: ۱- روش تحلیل استنادی منابع ردیف اول. ۲- روش تحلیل استنادی منابع ردیف دوم. ۳- روش مطالعه الگوی استفاده از نشریات (دهاوان^۱ و همکاران، ۱۹۸۰). دهاوان پس از برشمردن نکات قوت و ضعف هر یک از روش های فوق با بهره گیری از نمودار ون به نکات اشتراک و افتراق بین آنها را مشخص می کند و بر این اساس، به هفت حیطة متفاوت دست می یابد و آنها را با توجه به درجه اهمیت شان رده بندی می کند. مجله هایی که توسط خدمات نمایه سازی و چکیده نویسی نمایه می شوند در اولویت اول انتخاب قرار می گیرند. مجلات پر استفاده و دارای استناد در مرتبه دوم انتخاب هستند. به همین منوال اولویت های بعدی مشخص و در یک طرح کلی ارائه می شود.

تعیین نشریاتی که بیشتر مورد نیاز مراجعان است و همچنین مجموعه تا چه حد رضایت بخش است و تعیین هزینه - اثربخشی و استفاده نهائی از سودمندی بودجه از مسائل مورد توجه سیاستگذاران مجموعه کتابخانه است.

² . Kabir

³ . Randall

¹ . Dhavan

پرسش های پژوهش

مجله های مورد استفاده اعضای هیات علمی دانشگاه در ISI, Scopus که بیش از ۳ بار استناد داشتند کنترل شد و هریک از مجله های مورد استناد که جز مجموعه مجله های نشریات دانشگاه مذکور بود مشخص گردید.

۱- نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه رازی با توجه به انتشارات آنها در پایگاههای اطلاعاتی ISI, Scopus کدام است؟

۲- کدامیک از مجلات در حوزه های موضوعی دانشگاه بیشتر استفاده شده است؟

۳- مجموعه سازی نشریات کتابخانه مرکزی، بیشتر با نیازهای اطلاعاتی کدامیک از حوزه های موضوعی هماهنگ است؟

روش تجزیه و تحلیل داده ها

داده های گرد آوری شده با استفاده از نرم افزارهای آماری SPSS, Excel مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده ها آستانه انتخاب مجله و لحاظ کردن آن در دور تحقیق بر مبنای ۳ استناد به مجله مورد نظر می باشد و برای آزمون فرضیه از روش آزمون ناپارامتریک دو جمله ای استفاده گردید. لازم به ذکر است به دلیل حجم بالای اطلاعات، جهت انجام آزمون فرضیه، ارجاعات مقاله ها از سال ۲۰۰۰-۲۰۰۷ بررسی شده است. در بعضی سالها در رابطه با گروههای آموزشی به دلیل عدم مقاله در سالهای مورد بررسی و یا وجود استنادهای زیر آستانه تحقیق، از دور تحقیق خارج شدند.

روش پژوهش

روش پژوهش کتابسنجی از نوع تحلیل استنادی عمودی است. جهت گردآوری اطلاعات از پایگاههای استنادی ISI, Scopus استفاده شده است.

جامعه آماری پژوهش

منابع انتشارات اعضای هیات علمی دانشگاه رازی کرمانشاه در پایگاههای استنادی ISI, Scopus و مجموعه مجله های گردآوری شده در کتابخانه مرکزی این دانشگاه جامعه تحقیق را شامل می شوند.

یافته های پژوهش

انتشارات اعضای هیات علمی دانشگاه رازی کرمانشاه در پایگاه استنادی Scopus با ۹۴۵ مقاله و ۲۲۸۳۴ ماخذ بازیابی شد. از سال ۱۹۹۰ تا ۱۹۹۵ هیچ مقاله ای در Scopus مربوط به اعضای هیات علمی دانشگاه رازی کرمانشاه مشاهده نشد. در پایگاه اطلاعاتی ISI نیز انتشارات اعضای هیات علمی دانشگاه رازی کرمانشاه با ۷۸۳ مقاله و ۲۳۶۱۴ ماخذ بازیابی گردید، که به ترتیب سالها در جدولهای مجزا مورد بررسی قرار گرفتند. در سال های ۱۹۹۰ و ۱۹۹۱ هیچ مقاله ای در ISI بازیابی نشد و در سال ۱۹۹۲ سه مقاله بدون ماخذ بازیابی گردید. جهت انجام پژوهش از روش آزمون ناپارامتریک دو جمله ای استفاده می گردد. در این آزمون فراوانی داده ها به طور طبیعی دو وضعیت دارند، مجله های کتابخانه مرکزی و مجله های خارج از کتابخانه مرکزی. این آزمون در جهت آزمون فرضیه یعنی تعیین رابطه معنی داری بین مجموعه سازی مجله های کتابخانه مرکزی دانشگاه رازی کرمانشاه با نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی این دانشگاه به مورد استفاده قرار گرفت. در این آزمون مقادیر Z که کمتر از ۱/۶۴ باشد فرضیه رد می شود و مقادیر بالاتر از ۱/۶۴ فرضیه تایید می گردد.

روش و ابزار گردآوری داده ها

جهت گردآوری اطلاعات، که مربوط به سالهای ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۷ میلادی است از قسمت Web of knowledge در پایگاه استنادی Scopus بین ماههای فوریه، مارچ و آوریل سال ۲۰۰۸، استفاده شد.

جهت جمع آوری اطلاعات در هر دو پایگاه اطلاعاتی از طریق جستجوی پیشرفته و درج نام دانشگاه مربوطه و بازیابی مقالات بر اساس سال انتشار اقدام گردید. سپس ماخذ بر اساس موضوع در فایل اکسل ذخیره گردید و طبق حروف الفبای نام مجلات مرتب شد تا برای شمارش نهایی آماده گردند. اطلاعات به دست آمده در پایگاه ISI ۷۸۳ مقاله با ۳۲۲۹۶ ماخذ و در پایگاه Scopus ۹۴۵ مقاله و ۲۵۹۷۹ ماخذ می باشد.

پس از حذف، پالایش و مرتب نمودن نام مجله ها بر اساس حروف الفبا، ماخذ مورد پژوهش در ISI به ۲۳۶۱۴ و Scopus به ۲۲۸۳۴ کاهش یافت. سپس نام مجله های موجود در مجموعه سازی نشریات دانشگاه، با نام

جدول شماره ۱. توزیع فراوانی و مقدار Z در استناد به مجله های گروه شیمی سال ۲۰۰۷-۲۰۰۰ در پایگاه اطلاعاتی ISI

رتبه/سال	تعداد استناد	مجلات خارج از کتابخانه مرکزی (تعداد)	مجلات کتابخانه مرکزی (تعداد)	بانکهای الکترونیکی (تعداد)	آماره Z	نتیجه آزمون
Chemistry-2000	۱۲۶۰	۵۴۶	۷۱۴	۰	۷۶.۴	رد فرض صفر
Chemistry-2001	۱۵۵۱	۱۰۰۰	۵۵۱	۰	۴۲.۱۱-	تایید فرض صفر
Chemistry-2002	۱۹۹۳	۶۱۴	۱۳۷۹	۰	۱۴.۱۷	رد فرض صفر
Chemistry-2003	۸۸۱	۲۷۰	۶۱۱	۰	۵۲.۱۱	رد فرض صفر
Chemistry-2004	۱۳۶۴	۴۸۶	۸۷۸	۰	۶۴.۱۰	رد فرض صفر
Chemistry-2005	۲۳۱۳	۹۱۴	۱۳۹۹	۰	۱.۱۰	رد فرض صفر
Chemistry-2006	۲۱۳۸	۹۹۲	۱۱۴۶	۰	۳۳.۳	رد فرض صفر
Chemistry-2007	۲۳۳۰	۱۲۷۰	۱۰۶۰	۰	۳۴.۴-	تایید فرض صفر

Z در سالهای ۲۰۰۰ و ۲۰۰۲-۲۰۰۶ با لاتراز ۱/۶۴ است که فرضیه در این قسمت تایید می شود. در سالهای ۲۰۰۱ و ۲۰۰۷ مقدار Z کمتر از ۱/۶۴ است که فرضیه در این سالها رد می شود.

جدول شماره ۱ ضمن بررسی و مقایسه استناد به مجله های گروه شیمی از سال ۲۰۰۰-۲۰۰۷ میلادی با توجه به انتشارات آنها در پایگاه استنادی ISI و استفاده از آمار ناپارامتریک دو جمله ای حاکی از آن است که مقدار

جدول شماره ۲. توزیع فراوانی و مقدار Z در استناد به مجله های گروه ریاضیات سال ۲۰۰۳-۲۰۰۴-۲۰۰۶-۲۰۰۷ در پایگاه اطلاعاتی ISI

رتبه/سال	تعداد استناد	مجلات خارج از کتابخانه مرکزی (تعداد)	مجلات کتابخانه مرکزی (تعداد)	بانکهای الکترونیکی (تعداد)	آماره Z	نتیجه آزمون
Mathematics-2003	۱۰	۱۰	۰	۰	۱۶.۳-	تایید فرض صفر
Mathematics-2004	۱۱	۵	۶	۰	۳۰.۰	تایید فرض صفر
Mathematics-2006	۹۴	۸۷	۷	۰	۲۶.۸-	تایید فرض صفر
Mathematics-2007	۶۲	۶۲	۰	۰	۸۷.۷-	تایید فرض صفر

حاکی از آن است که مقدار Z در این سالها کمتر از ۱/۶۴ است بدین معنی که در طی سالهای مورد بررسی از مجموعه سازی کتابخانه در جهت نیازهای اطلاعاتی اعضای هیأت علمی نبوده است.

جدول شماره ۲ ضمن بررسی و مقایسه استناد به مجله های گروه ریاضیات در سالهای ۲۰۰۳، ۲۰۰۴، ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ میلادی با توجه به انتشارات آنها در پایگاه اطلاعاتی ISI و استفاده از آمار ناپارامتریک دو جمله ای

جدول شماره ۳. توزیع فراوانی و مقدار Z در استناد به مجله های گروه مهندسی سال ۲۰۰۰-۲۰۰۴-۲۰۰۵-۲۰۰۶-۲۰۰۷ در پایگاه

اطلاعاتی ISI

رشته/سال	تعداد استناد	مجلات خارج از کتابخانه مرکزی (تعداد)	مجلات کتابخانه مرکزی (تعداد)	بانکهای الکترونیکی (تعداد)	آماره Z	نتیجه آزمون
Engineering-2000	۴۴	۲۳	۲۱	۰	۳۱/۰-	تایید فرض صفر
Engineering-2004	۵۸	۱۳	۴۵	۰	۲۰/۴	رد فرض صفر
Engineering-2005	۱۵	۱۵	۰	۰	۸۷/۳-	تایید فرض صفر
Engineering-2006	۴۲	۳۰	۱۲	۰	۷۷/۲-	تایید فرض صفر
Engineering-2007	۱۰۳	۵۱	۵۲	۰	۱۰/۰	تایید فرض صفر

فقط مقدار Z در سال ۲۰۰۴ بیشتر از ۱/۶۴ است که فرضیه در این قسمت تایید می شود و در سالهای ۲۰۰۰، ۲۰۰۵، ۲۰۰۶، ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸ مقدار Z کمتر از ۱/۶۴ است که فرضیه در این قسمت رد می شود.

جدول شماره ۳ حاکی از آن است که مجله های گروه فنی و مهندسی در سالهای ۲۰۰۰، ۲۰۰۴، ۲۰۰۵، ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ میلادی با توجه به انتشارات آنها در پایگاه اطلاعاتی ISI و استفاده از آمار ناپارامتریک دو جمله ای

جدول شماره ۴. توزیع فراوانی و مقدار Z در استناد به مجله های گروه شیمی سال ۲۰۰۰-۲۰۰۷ در پایگاه اطلاعاتی scopus

رشته/سال	تعداد استناد	مجلات خارج از کتابخانه مرکزی (تعداد)	مجلات کتابخانه مرکزی (تعداد)	بانکهای الکترونیکی (تعداد)	آماره Z	نتیجه آزمون
Chemistry-2000	۸۶۹	۳۹۱	۴۷۸	۰	۹۵.۲	رد فرض صفر
Chemistry-2001	۹۷۰	۴۴۶	۵۲۴	۰	۴۹.۲	رد فرض صفر
Chemistry-2002	۱۴۷۶	۵۶۷	۹۰۹	۰	۹۱.۸	رد فرض صفر
Chemistry-2003	۱۸۳۹	۷۸۹	۱۰۵۰	۰	۰۹.۶	رد فرض صفر
Chemistry-2004	۱۸۵۰	۹۴۴	۹۰۷	۰	۸۶.۰-	تایید فرض صفر
Chemistry-2005	۲۳۲۳	۹۵۰	۱۱۸۷	۰	۱۳.۵	رد فرض صفر
Chemistry-2006	۱۹۷۶	۸۸۹	۱۰۸۷	۰	۴۵.۴	رد فرض صفر
Chemistry-2007	۲۳۱۵	۱۲۵۰	۱۰۶۵	۰	۸۵.۳-	تایید فرض صفر

قسمت تایید می‌شود و در سالهای ۲۰۰۴ و ۲۰۰۷ کمتر از ۱/۶۴ است که فرضیه در این قسمت رد می‌شود. یافته‌ها حاکی از آن است که در حوزه شیمی در بیشتر سالها مجموعه سازی با نیاز اطلاعاتی جامعه استفاده کننده همخوانی دارد.

جدول شماره ۴ ضمن بررسی و مقایسه استناد به مجله‌های گروه شیمی در سال ۲۰۰۰-۲۰۰۷ میلادی با توجه به انتشارات آنها در پایگاه اطلاعاتی SCOPUS و استفاده از آمار ناپارامتریک دو جمله‌ای حاکی از آن است که مقدار Z در سال‌های ۲۰۰۰، ۲۰۰۱، ۲۰۰۲، ۲۰۰۳، ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶ بالاتر از ۱/۶۴ است که فرضیه در این

جدول ۵. توزیع فراوانی و مقدار Z در استناد به مجله‌های گروه ریاضیات سال ۲۰۰۱-۲۰۰۲-۲۰۰۶-۲۰۰۷ در پایگاه اطلاعاتی SCOPUS

رشته/سال	تعداد استناد	مجلات خارج از کتابخانه مرکزی (تعداد)	مجلات کتابخانه مرکزی (تعداد)	بانکهای الکترونیکی (تعداد)	آماره Z	نتیجه آزمون
Mathematics-2001	۱۸	۰	۱۸	۰	۲۴.۴	رد فرض صفر
Mathematics-2002	۲۲	۵	۱۷	۰	۵۵.۲	رد فرض صفر
Mathematics-2006	۸۲	۷۴	۸	۰	۲۹.۷-	تایید فرض صفر
Mathematics-2007	۴۴	۶۱	۳	۰	۲۵.۷-	تایید فرض صفر

جمله‌ای حاکی از آن است که مقدار Z در سال‌های ۲۰۰۱، ۲۰۰۲ بالاتر از ۱/۶۴ است که فرضیه در این قسمت تایید می‌شود و در سالهای ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ کمتر از ۱/۶۴ است که فرضیه در این قسمت رد می‌شود.

جدول شماره ۵ ضمن بررسی و مقایسه استناد به مجله‌های گروه ریاضیات و فیزیک در سال ۲۰۰۱، ۲۰۰۲، ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ میلادی با توجه به انتشارات آنها در پایگاه اطلاعاتی SCOPUS و استفاده از آمار ناپارامتریک دو

جدول شماره ۶. توزیع فراوانی و مقدار Z در استناد به مجله‌های گروه فنی و مهندسی سال ۲۰۰۰-۲۰۰۴-۲۰۰۵-۲۰۰۶-۲۰۰۷ در پایگاه

اطلاعاتی SCOPUS

رشته/سال	تعداد استناد	مجلات خارج از کتابخانه مرکزی (تعداد)	مجلات کتابخانه مرکزی (تعداد)	بانکهای الکترونیکی (تعداد)	آماره Z	نتیجه آزمون
Engineering-2000	۳	۳	۰	۰	۷۳.۱-	تایید فرض صفر
Engineering-2004	۱۹	۱۹	۰	۰	۳۶.۴-	تایید فرض صفر
Engineering-2005	۹	۹	۰	۰	۳-	تایید فرض صفر
Engineering-2006	۴۶	۲۱	۲۵	۰	۶.۰	تایید فرض صفر
Engineering-2007	۱۱۵	۷۷	۳۸	۰	۵۸.۳-	تایید فرض صفر

آنها در پایگاه اطلاعاتی SCOPUS و استفاده از آمار ناپارامتریک دو جمله‌ای حاکی از آن است که مقدار Z کمتر از ۱/۶۴ است که در این قسمت فرضیه رد می‌شود.

جدول شماره ۶ ضمن بررسی و مقایسه استناد به مجله‌های گروه فنی و مهندسی در سال‌های ۲۰۰۰، ۲۰۰۴، ۲۰۰۵، ۲۰۰۶، ۲۰۰۷ میلادی با توجه به انتشارات

یافته ها نشان داد که در سالهای مورد بررسی مجموعه سازی کتابخانه با نیازهای اطلاعاتی گروه فنی و مهندسی هم جهت نبوده است.

بحث و نتیجه گیری

در مورد دانشگاه رازی کرمانشاه، در گروه شیمی با توجه به انتشارات اعضای هیأت علمی در بانکهای اطلاعاتی ISI, Scopus، مقدار Z در ۶ سال، بالاتر از ۱/۶۴ است که این امر حاکی از آن است که در این سالها نیازهای اطلاعاتی اعضای هیأت علمی با مجموعه سازی هماهنگ است. به طوریکه در سال ۲۰۰۲ بالاترین مقدار Z مشاهده شد. در گروه مهندسی این دانشگاه نیز با توجه به انتشارات اعضای هیأت علمی در بانک اطلاعاتی ISI تنها یکسال مقدار Z آن بالاتر از ۱/۶۴ است و مقدار Z این گروه در بانک اطلاعاتی Scopus در تمام سالهای مورد پژوهش کمتر از ۱/۶۴ است که نا هماهنگ بودن نیاز اطلاعاتی اعضای هیأت علمی این گروه را با مجموعه سازی نشریات کتابخانه مرکزی را می رساند. مقدار Z یافته های تحقیق در گروه ریاضی با توجه به انتشارات اعضای هیأت علمی در بانک اطلاعاتی ISI کمتر از ۱/۶۴ است و در بانک اطلاعاتی Scopus در دو سال مقدار Z بالاتر از ۱/۶۴ می باشد که نشان دهنده آن است نیازهای اطلاعاتی اعضای هیأت علمی این گروه فقط در این سالها با مجموعه سازی مجله های کتابخانه مرکزی هماهنگ است. در دیگر گروههای آموزشی این دانشگاه، مقدار Z کمتر از ۱/۶۴ است که نشان دهنده آن است نیازهای اطلاعاتی این گروهها با مجموعه سازی نشریات هماهنگی ندارد و این فرضیه که بین مجموعه سازی مجله های کتابخانه مرکزی دانشگاه رازی کرمانشاه با نیازهای اطلاعاتی اعضای هیأت علمی این دانشگاه ارتباط معنا داری وجود دارد فقط در سالهایی که مقدار Z از ۱/۶۴ بالاتر است تایید می گردد.

پیشنهادات

یافته ها نشان داد که در طی سالهای مورد بررسی مجموعه سازی کتابخانه مرکزی دانشگاه رازی کرمانشاه بیشتر در جهت تأمین منابع برای گروه آموزشی شیمی بوده است. همسویی مجموعه سازی کتابخانه مرکزی در

گردآوری مجلات گروه ریاضی در مرتبه دوم قرار دارد، اما توسعه مجموعه مجلات در گروه مهندسی از طرف کتابخانه مرکزی کمتر در جهت تأمین نیازهای اطلاعاتی این گروه می باشد. مدیریت کتابخانه با توجه به اصل مجموعه سازی ایجاد تعادل در تأمین منابع علمی برای تمام گروههای آموزشی را در سیاست های مجموعه سازی خود لحاظ نماید. با توجه به یافته های تحقیق، به مجله های خارج از دانشگاه بیشتر استناد شده است. لذا پیشنهاد می شود کتابخانه مرکزی نسبت به تهیه مجلات تخصصی گروههای آموزشی توجه بیشتری مبذول دارد. بررسی هزینه و سودمندی منابع ضروری است تا از این طریق بتوان مواد و منابعی را که کارایی لازم ندارند شناسایی و منابع پر استفاده تر را تهیه و به مجموعه اضافه نمود.

منابع

- ارجمند، تاج الملوک (۱۳۸۳). "ارزیابی مدیریت نشریه های ادواری در کتابخانه های مرکزی دانشگاه های دولتی کشور با استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی و ارائه راهکارها برای رسیدن به سطح مطلوب" پایان نامه دکترای کتابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.
- بابایی، محمود (۱۳۸۲). نیازسنجی اطلاعات. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.
- حقیقی، محمود (۱۳۵۶). "پژوهشی درباره ارزیابی خط مشی ومقررات مربوط به انتخاب و تهیه مواد ومجموعه در کتابخانه های مرکزی دانشگاههای تهران، ملی ودانشگاه صنعتی شریف" پایان نامه فوق لیسانس کتابداری، دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی.
- دیانی، محمد حسین (۱۳۸۷). روشهای تحقیق در کتابداری. تهران: چاپار.
- صمعی، میترا (۱۳۸۳). مدیریت مجموعه منابع الکترونیکی. فصلنامه کتاب؛ دوره پانزدهم، (شماره سوم): ۷۰-۷۸.
- عصاره، فریده (۱۳۶۵). تحلیل استنادی. فصلنامه کتاب. شماره ۹ (۳ و ۴). ص ۳۴-۴۵.
- علیجانی، رحیم (۱۳۸۷). نظام های اطلاعاتی و مفاهیم مرتبط. تهران: چاپار.

- مهراد، جعفر (۱۳۶۴). "بررسی چگونگی انتخاب کتاب در کتابخانه های دانشگاه شیراز" مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، ۷۵-۷۱.
- Dhavan , S.M, and phvll , S.K (1990)." A selection of scientific Journals: a model." journal of documentation, 36: 24-41
- Kabir, Homayon, (1991). "Utilization of periodical literature in ship technology A survey's, Library science, 28, (1991).
- Randall K. Ward, John O. christensen. (2006). "A systematic approach orevaluating and upgrading academic science journal collections". Elsevier February.
- فتاحی، رحمت اله (۱۳۸۱). مدیریت نشریات ادواری: جنبه های نظری و کاربردی گزینش، فراهم آوری، سازماندهی و ارائه خدمات ادواری ها(چاپی و الکترونیکی). تهران: دبیزش.
- قانع، محمد رضا(۱۳۸۶). " بررسی موانع دسترسی آزاد اعضا هیئت علمی دانشگاههای کشور به اطلاعات علمی و ارائه مدلی برای ارتباطات علمی ایران". پایان نامه دکترای کتابداری، دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- محسنی، حمید (۱۳۸۵). کلیات مجموعه سازی و انتخاب. تهران: دانشگاه پیام نور.

پڙوېشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی